

هفت رویای کلاغ

نویسنده: محمدهادی محمدی

تصویرگر: نفیسه ریاحی

ناشر: موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان / کتاب‌های تاک

گروه سنی: ۹ تا ۱۳ سال

خلاصه‌ی داستان

داستان هفت رویای کلاغ داستان کلاغی است که نمی‌خواهد مانند همه‌ی کلاغ‌ها زندگی کند. او می‌خواهد به جهان به گونه‌ای دیگر نگاه کند. نگاه از دریچه‌ی رویاها. برای این کار او هر بار پوشاک یک جانور را می‌پوشد و به رنگ او درمی‌آید تا سرانجام به رنگ آبی آسمان می‌رسد. آبی همان رنگی است که از هرچه وابستگی و کران‌مندی آزاد است و سرانجام کلاغ داستان با پوشیدن این پوشاک از کرانه‌ی زمان می‌گذرد و خود را در جهان بی‌کران آزاد می‌بیند.

توضیح پیش‌تر

این داستان برای گفت‌وگو درباره‌ی مفاهیمی مانند رویاها و آرزوها، باور، هویت و نماد رنگ‌ها فرصت خوبی را فراهم می‌کند.

فعالیت‌های پیش از بلندخوانی

از کودکان بپرسید آیا می‌دانند «رویا» به چه معناست؟ پس از این‌که کودکان تعریف‌های خود را ارائه دادند از آن‌ها بخواهید با کمک یک واژه‌نامه (فرهنگ لغت) معنای آن را پیدا کنند. خواب و رویا بخشی از واقعیت‌های روانی هر انسانی است که در هنگام خوابیدن از ناخودآگاه گریز می‌زند و آرزوهای سرکوب‌شده، فشارها و ... را بازنمایی می‌کند. از کودکان بخواهید معنای واژه‌ی «آرزو» را هم به همین ترتیب ابتدا خود تعریف کنند و سپس در فرهنگ لغت جست‌وجو کنند. آن‌ها را با هم مقایسه کنند.

سپس از آنان بپرسید فکر می‌کنند یک کلاغ سیاه چه رویا یا رویاهایی ممکن است داشته باشد؟

فعالیت‌های هنگام بلندخوانی

صفحه‌ی ۵ کتاب را تا پایان جمله‌ی «رویای‌اش بودم که برای شما شاید عجیب بود.» بخوانید. روی جمله‌ی «رویای‌اش بودم که برای شما شاید عجیب بود» تاکید کنید. سپس از دانش‌آموزان بپرسید منظور نویسنده در این بخش چیست؟ از آن‌ها بخواهید نظرشان را درباره‌ی جمله‌ی «رویاهای ماست که ما را می‌سازند» بیان کنند.

صفحه‌ی ۷ کتاب را تا جمله‌ی «راست‌اش من هم که خودم کلاغ‌ام، این حرف‌ها باورم شده بود» بخوانید و از دانش‌آموزان بپرسید باور به چه معناست و باورهای ما چه نقشی در زندگی ما دارند؟

تعریف باور: باورها برداشت‌ها و انگاشت‌هایی‌اند که مردم آن‌ها را حقیقی تلقی و توسط آن‌ها جهان و جایگاه خود در آن را تفسیر می‌کنند. باورها می‌توانند ریشه در اعتقادات کور، تجربه، سنت، یا روش‌های علمی داشته باشند. ریشه‌ی باورها هر چه باشد، تاثیر به‌سزایی در رفتار انسان‌ها می‌گذارد.

ادامه‌ی داستان را بخوانید تا جمله‌ی «اما این‌ها هیچ‌کدام رویاهای من نبود.» سپس از کودکان درباره‌ی تاثیر اطرافیان مانند افراد خانواده و خویشاوندان نزدیک، آموزگاران و دوستان بر باورها بپرسید. از آن‌ها بخواهید از تجربه‌های‌شان در این باره صحبت کنند. بقیه‌ی داستان بلندخوانی کنید.

فعالیت‌های پس از بلندخوانی

از کودکان بپرسید:
چرا کلاغ پس از این که تن‌پوش‌اش را با ماهی عوض کرد پشیمان شد و خواست تن‌پوش سیاه خود را پس بگیرد؟

چرا وقتی با عوض کردن تن‌پوش صدای کلاغ و دیگر حیوان‌ها عوض می‌شد، خجالت‌زده می‌شدند یا دوست نداشتند؟
 آیا شده که آن‌ها هم دل‌شان بخواهد جای کس دیگری باشند؟ یا کس دیگری شوند؟ چرا؟
 چرا کلاغ تن‌پوش آبی آسمانی خود را حاضر نشد با ماهی عوض کند؟
 درباره‌ی این که رنگ آبی و آسمان نماد چه چیزهایی است صحبت کنید.

آبی

آبی رنگ خرد است. فراست و کشف و شهود را به همراه دارد. بصیرت و اشراق و اندیشه را معنا می‌کند. آبی رنگی درونی است که در انسان حالتی ماورایی ایجاد می‌کند.
 آبی در تفکر ایرانی نماد پاکی و معنویت است. در معماری مساجد اسلامی، رنگ آبی و فیروزه‌ای بسیار به کار رفته است.
 آبی به شدت با آب و آسمان در ارتباط است و به همین دلیل نمادی از زندگی ماست. آبی رنگی مورد اعتماد و متعهد، آرامش‌بخش و مایه‌ی آسایش و اطمینان است. به همین دلیل اغلب در بیمارستان‌ها یا مراکزی که افراد نیاز به تمرکز و آرامش دارند، از این رنگ استفاده می‌شود.

فعالیت‌هایی درباره‌ی هویت

هدف:

- با جنبه‌های مختلف هویت خودشان آشنا می‌شوند.
- می‌فهمند که هر کدام از آن‌ها منحصر به فرد هستند.
- با راه‌های مختلفی که هویت‌مان را آشکار می‌کنیم آشنا می‌شوند.
- چگونه هویت هر کسی رشد پیدا می‌کند.
- هویت محصول ارزش‌ها و باورهای ماست.
- چگونه می‌توانیم آینده‌مان را در دستان خود بگیریم.

توجه: این فعالیت از ۷ مرحله تشکیل شده است. حتماً به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنید که همه‌ی مراحل آن را به ترتیب با کودکان کار کنید، در غیر این صورت سبب بدفهمی مفهوم هویت خواهد شد.

فعالیت ۱: هویت من - من چه کسی هستم؟

از کودکان بپرسید هویت یعنی چه؟

سپس هویت را چنین تعریف کنید: پاسخی که ما به پرسش «من چه کسی هستم» می‌دهیم همان چیزی است که «هویت» نامیده می‌شود.

ما دو گونه هویت داریم: هویت اجتماعی و هویت شخصی.

هویت اجتماعی: هویت اجتماعی از جایگاهی نشأت می‌گیرد که فرد در جامعه [و گروه‌های مختلف] اشغال کرده است: دختر خانواده، دانشجو، دوست، شاعر، گیاهخوار.

هویت شخصی: بیشتر در این مورد است که شما چه احساسی دارید، چگونه عمل می‌کنید، چه افکاری دارید و چگونه آن را بیان می‌کنید.

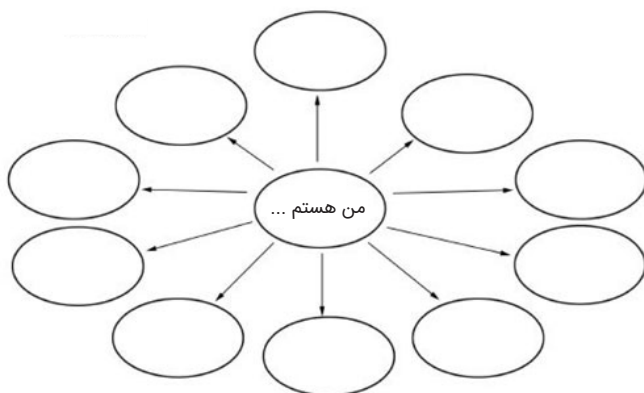
فعالیت ۲: درک هویت اجتماعی

به کودکان توضیح دهید:

- هویت ما در کنار افراد خاص و در مکان خاص رشد می‌کند.
 - شما به عنوان بخشی از خانواده‌تان شناخته می‌شوید.
 - شما به عنوان یک ایرانی شناخته می‌شوید زیرا شما شهروند ایرانی هستید.
- اگر در کلاس از ملیت‌های دیگر هم هستند باید به آن‌ها نیز اشاره شود. یا گفته شود مثلاً دومیلتی هستید، ایرانی-افغان. هنگامی که به مدرسه می‌روید به عنوان یک دانش‌آموز شناخته می‌شوید.
- اگر شما عضو یک تیم ورزشی شوید، «عضویت تیم» را به عنوان بخشی از هویت خود انتخاب کرده‌اید.

سپس نمودار مقابل را در اختیار کودکان قرار دهید تا آن را تکمیل کنند.

کودکان می‌توانند از جمله‌ها و عبارت‌های زیر برای پر کردن این نقشه استفاده کنند:

- دختر/ پسر هستم
- فرزند خانم ... هستم
- فرزند آقای ... هستم
- عضو خانوادگی ... هستم
- دوست ... هستم
- دخترخاله/ پسرخاله‌ی ... هستم
- دانش‌آموز مدرسه‌ی ... هستم
- ایرانی/ افغان و... هستم
- اهل شهر ... هستم
- مسلمان/ مسیحی/ یهودی/ زردشتی ... هستم.

سپس از آنان بخواهید آنچه را نوشته‌اند مرور کنند و به آن‌ها توضیح بدهید آنچه در این نمودار نوشته‌اید بخشی از هویت اجتماعی‌تان است که بخشی از احساس شما را درباره‌ی این که «چه کسی هستم»، شکل می‌دهد.

سپس از کودکان بخواهید در صورت تمایل نمودارهای خود را به دوستان‌شان نشان دهند.

از آنان بپرسید آیا نموداری شبیه نمودار خود دیده‌اند؟ و آیا اصلاً امکان دارد دو نمودار شبیه به یک‌دیگر وجود داشته باشد؟ از آن‌ها بخواهید برای پاسخ‌های خود دلیل ارائه دهند.

سپس دو نموداری که بیش‌ترین شباهت را به هم دارند و دو نموداری که بیش‌ترین تفاوت را با هم دارند پیدا کنید. از کودکان بخواهید درباره‌ی اطلاعات جالبی که به دست آورده‌اند یا برای‌شان عجیب بوده صحبت کنند و توضیح دهند.

در پایان از کودکان بپرسید:

- آیا این مواردی که در نمودار نوشته‌اید همه‌ی «آن چیزی که شما هستید» را بیان می‌کند؟ آیا این همه‌ی هویت شماست؟
- آیا آن‌هایی که نمودارهای‌شان خیلی شبیه هم هستند هویت یکسانی دارند؟

اجازه دهید کودکان در این باره گفت‌وگو و اظهارنظر کنند. گفت‌وگوهای آن‌ها را هدایت کنید تا درک کنند علاوه بر این مشخصات هویتی که در نمودار به کار برده‌اند، و با وجود شباهت‌ها و اشتراک‌ها، هر انسانی چیزهایی دارد که منحصر به فرد است.

فعالیت ۳: رشد هویت

تصویر مقابل را به کودکان نشان دهید و از آنان بخواهید هویت این فرد را در سنین مختلف حدس بزنند. به کودکان یادآوری کنید تنها به هویتی که در تصویر نشان داده شده اکتفا نکنند و همه‌ی موارد را نام ببرند. برای نمونه این فرد در ۶ سالگی فرزند یک خانواده است ولی در ۱۷ سالگی هم فرزند یک خانواده، هم دانش‌آموز یک مدرسه، هم عضو تیم فوتبال است.

به این ترتیب به کودکان توضیح دهید که ما با افزایش سن معمولاً در گروه‌های بیش‌تری که در جامعه وجود دارند جا می‌گیریم یا از گروهی به گروه دیگر می‌رویم، برای نمونه ممکن است گروه فوتبال را ترک کنیم و به گروه نقاشان بپیوندیم. از کودکان بخواهید به آلبوم پدر یا مادر خود سر بزنند و با کمک عکس‌ها هویت اجتماعی پدر یا مادر را در هر عکس شناسایی کنند.

فعالیت ۴: هویت شخصی

این فعالیت برای بالا بردن آگاهی از چگونگی درک خود و دیگران طراحی شده است.

هویت شخصی بیشتر درباره‌ی این است که شما چه احساسی دارید، چگونه عمل می‌کنید، چه افکاری دارید و چگونه آن را بیان می‌کنید.

- ویژگی‌های شخصیتی
- زمینه‌های فرهنگی
- احساسات و افکار در مورد خود و دیگران
- پاسخ‌های احساسی به زندگی
- شیوه‌ی رویارویی با تنش‌ها و چالش‌ها
- چگونگی ارتباط با دیگران
- تا چه حد خود را وابسته به افراد دیگر حس می‌کنیم
- دوستان و خانواده‌مان
- روابطمان

از کودکان بخواهید این بار نمودار هویت فردی خود را رسم کنند و خصوصیات فردی، احساسات و آرزوهای خود را در آن بگنجانند. می‌توانید بر اساس آیتم‌های بالا آن‌ها را راهنمایی کنید.

واژه‌های زیر برای بیان هویت فردی می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند:

- دختر / پسر هستم
- اجتماعی هستم
- پرانرژی و فعال هستم
- خونگرم هستم
- سرد و جدی هستم
- زود عصبانی می‌شوم
- در جمع خجالتی هستم
- قابل اعتماد هستم
- اهل غیبت کردن هستم

- زیاد قسم می‌خورم
- پرحرف هستم
- ساکت هستم
- پرسروصدا هستم
- قابل اعتمادم
- رازنگهدارم
- من آرزو دارم ...
- من باور دارم ...

و موارد دیگری که دوست دارند اضافه کنند.

فعالیت ۵: رشد هویت

از کودکان بپرسید چگونه هویت آن‌ها در طول سال‌ها تغییر کرده است؟ سپس از آن‌ها بخواهید به آلبوم عکس‌شان سری بزنند و به عکس‌های قدیمی خودشان نگاهی بیندازند.

از آن‌ها بپرسید آیا یادشان می‌آید که قبلاً چگونه خودشان را می‌دیدند؟ یادآوری کنید که این، کار ساده‌ای نیست. آن‌ها را تشویق کنید هویتی را که قبلاً داشتند به یاد بیاورند و ببینند آیا هنوز هم چنین دیدی نسبت به خود دارند؟

فعالیت ۶: طراحی تی‌شرت

از کودکان بخواهید تی‌شرتی برای خود طراحی کنند که یا هویت اجتماعی (عضو باشگاه الف) آن‌ها را نشان دهد یا هویت شخصی‌شان را.

فعالیت ۷: وسایل شناسایی افراد در اجتماع

به کودکان به زبان ساده و با بیان مثال‌هایی توضیح دهید که جامعه برای شناسایی هویت افراد از روش‌های مختلفی استفاده می‌کند. شناسنامه و گذرنامه دو نمونه از این روش‌ها [یا ابزارها] هستند. برای کودکان روشن کنید که این ابزارها تنها برای شناسایی هویت افراد هستند، نه سازندهی هویت آن‌ها.

از دانش‌آموزان بخواهید روش‌های دیگری را نیز نام ببرند. (کارت بانکی، اثر انگشت یا شکل عنبیه چشم انسان‌ها که کاملاً منحصر به فرد است، رمز تلفن همراه، کارت

عضویت در باشگاه ورزشی، کارت کلاس زبان و ...)
از دانش‌آموزان بپرسید کدام یک از این‌ها را دارند؟

توجه: اگر کودکان مهاجری در کلاس حضور دارند که اوراق شناسایی ندارند، بر وسایل دیگر شناسایی هویت مانند اثر انگشت یا شکل عنبیه تاکید بیش‌تری کنید. بار دیگر تاکید کنید که این‌ها صرفاً ابزارهایی برای تشخیص هویت هستند، و سازنده و شکل‌دهنده‌ی هویت ما نیستند.

کتاب باور و رویا

هدف: حساس کردن کودکان و تکرار موضوع برای نهادینه شدن مفهوم داستان چند جمله‌ی زیبا با موضوع باور و رویا از بزرگان پیدا کنید و در کلاس برای کودکان بخوانید.

دفتری تهیه کنید و از کودکان بخواهید هر گاه جمله‌ای جالب درباره‌ی اهمیت باور و رویا در جایی می‌خوانند، آن را ببرند یا یادداشت کنند و در دفتر مخصوص بچسبانند. به آن‌ها یادآوری کنید که حتماً نام گوینده یا نویسنده و منبعی را که جمله را در آن پیدا کرده‌اند، زیر جمله بنویسند. از آن‌ها بخواهید هر جمله را در یک صفحه بنویسند و اطراف آن را تزئین کنند. همچنین کودکان می‌توانند باورها یا رویاهای خود را بنویسند یا نقاشی کنند و اتاق یا کلاس را با آن تزئین کنند.

درخت باور- درخت رویا

با کمک دانش‌آموزان درختی با کاغذ یا مقوا در کلاس بسازید و روی دیوار بچسبانید. از دانش‌آموزان بخواهید هر یک رویای خود را بنویسند یا نقاشی کنند و با نخ به درخت آویزان کنند.

نوشتن نامه به نویسنده

هدف: آشنایی با نامه‌نگاری، تقویت مهارت نوشتن، بیان اندیشه و نظر از دانش‌آموزان بخواهید نظرشان را درباره‌ی داستان در نامه‌ای به نویسنده بنویسند و در پاکتی سربسته برای نویسنده بفرستند. دانش‌آموزان می‌توانند در صورت تمایل نام خود را در نامه بنویسند. کودکان را تشویق کنید پرسش‌هایشان را از نویسنده بپرسند.

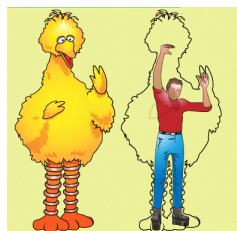
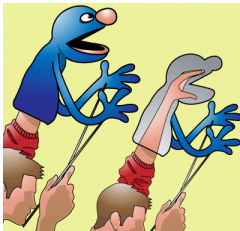

اجرای نمایش هفت رویای کلاغ

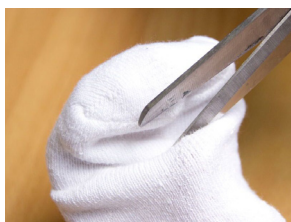
این کتاب از زبان کلاغی است که تخیلات و آرزوهای اش را بیان می‌کند. کتابی پراحساس و درون‌گرا است که در آن کلاغ با احساس تفاوت‌هایی که با دیگران دارد درگیر و در نهایت کامل می‌شود و به نتیجه می‌رسد. این کتاب برای اجرای نمایش مناسب است.

تئاتر صحنه: نمایش این کتاب می‌تواند با بازیگر، لباس، گریم و دکور اجرا شود. در اجرای صحنه‌ای برای کودکان درگیری کلاغ و واکنش او به شرایطی که دیگران برای اش به وجود می‌آورند، هیجان‌انگیز و جالب است. برای طراحی فضا هر گروهی می‌تواند نسبت به موقعیت و امکانات اش عمل کند. می‌توانید از ماسک و شل‌های رنگی برای هر کدام از رویاها استفاده کنید و وسایل صحنه را هم با استفاده از وسایل ساده و مواد دورریز بسازید. یا می‌توانید به سادگی در هر کدام از رویاها، صحنه را با آویختن پارچه‌ای به رنگ همان رویا، صحنه‌آرایی کنید.

عروسک فکی: عروسک فکی نوعی عروسک دستکشی است که انگشت‌های عروسک‌گردان داخل دهان عروسک می‌رود تا عروسک بتواند حرف بزند. می‌توانید نمایش را طوری طراحی کنید که بعضی از عروسک‌ها و عروسک‌گردان‌ها که عروسک را می‌گردانند در صحنه باشند و عروسک با بدن عروسک‌گردان یکی شود. برای مثال عروسک کلاغ در دست به صورت افقی پرواز می‌کند و عروسک‌گردان لباسی مثل کلاغ بپوشد و بقیه‌ی بدن کلاغ شود و در صحنه بدون ماسک یا پوشیه‌ی صورت بازی کند و حس خود را به عروسک منتقل کند.

تصاویر زیر شیوهی ساختن عروسک‌های فکی با جوراب را آموزش می‌دهد.

برای ساخت عروسک فکی هر کدام از جانوران، به این عروسک پایه، چشم، منقار، سیبیل و ... اضافه کنید.

منابع

- آشنایی با مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی، حمید عضدانلو، نشرنی.
- لئاتریس آیزمن، روانشناسی کاربردی رنگ‌ها، ترجمه‌ی روح‌الله زمزمه، انتشارات بیهق کتاب.

<http://www.self-help-and-self-development.com/belief-quotes.html>

<http://quotesgram.com/quotes-about-belief/>

<http://old.ido.ir/a.aspx?a=1390022105>

<http://www.wikihow.com/Make-a-Pirate-Sock-Puppet>

<https://amyschleserarteducator.wordpress.com/10/04/2011/muppet-puppets-the-childrens-bill-of-rights/>

